

nil, da ni več nekdanjimu podoben. Pa tudi pri tem ne bo obstalo, kakor je sedaj: vsako leto se bo kaj noviga znajdlo. O tacihi okoljshinah ni tedaj varno, se terdovratno stariga deržati, brez prevdarka: ali novo bi ne bilo tudi za me dobro? „Brez prevdarka“, pravim, ker vsaka znajdba ni za vsaciga, ni za vse kraje in ne vse za okoljsine dobra in prikladna, to je taka, da stroške pomanjša. Se je pa gospodar po izgledu drugod ali pa lastni poskušnji prepričal, da je nova reč očitno dobra in koristna spoznana, naj se ne obotavlja več, jo vpeljati berž v djanje; vsako odlašanje je po tem gotova zguba.

15. *Ne glej na groš, kjer gré za goldinar.* Varčen gospodar gleda res na vsak krajcar, da ga po nepotrebnim ne potratí, — kdor pa se bojí groš iz rok spustiti, ki bi mu goldinar donesel, je bedák in tat svojimu lastnimu premoženju. Če na priliko, živini slabo pokladaš, češ da na piči kaj prihraniš, si boš prišparal pri nji morebiti 20 gold., — 100 gold. boš pa zgubil na gnoji, na mleku, pri delu. Če se ti škoda zdí za kacihi par goldinarjev, ki bi jih izdati moral, da si grabne po senožeti izrežeš in vode na-njo napelješ, se ti prav zgodi, da namest 10 voz sená pridelaš komej dva.

(Konec sledí).

Poskušnja noviga v naših krajih celò malo znaniga poljskiga in drugiga kmetovavskiga orodja.

(Dalje in konec.)

Trebež se priporočuje v rabo na njivah, ki so s pirnico ali grano (Quecke), slakam (Ackerwinde) in drugim dolzim plevélnim koreničjem zarašene. Iz preorane zemlje izleče namreč trebež koreniče močno na verh, da se zamore naglo na kupe zgrabiti, in z njive spraviti.

Burgarjeva sejavnica je priporočiti posebno zemljakam, kateri veliko turšice sejejo, ker ona turšico lepo v verste seje, med kterimi se da pletev in osip z orodjem, ki se osipavnik imenuje (Häufelpflug) naglo in z malimi stroški opraviti; to da voditelj take sejavnice mora vedno paziti, da se rivec ne zatunha, in njiva prazna ne ostaja.

Žitna kôsa je v družih deželah močno rabljeno orodje; na Českim, Moravškim in Austrianškim vse žita sploh kosijo. Delo se veliko nagleje odseda, brez da bi se kaj več žita strosilo, kot pri žetvi. Tudi v naših krajih bi kazalo se tega orodja poprijeti, če se hoče prevelikimu plačilu, ki ga ževke zdaj terjajo, v okom priti, ktere gotovo péti, pa tudi še večji del pridelka poberejo. Vsak ročen kosec se bo kmali navadil žito kositi, ter ga bo na dan več pokosil, kot štiri ževke.

Lopata za drevjiče presajati je priporočila vredna, ker z njo se da drevjiče s kepo vred vzdigniti, in v enako izrezano jamico vsaki čas leta — tudi poleti — postaviti, brez da bi se rast ustavila.

Angleška škoporezna truga (škoporeznica) je priporočiti kmetovavcam, kateri veliko rezance potrebujejo, ker ona naglo reže. Kdor pa le malo rezance potrebuje, mu je oskerbljenje take truge predrago. Ravno to veljá tudi od reporeznice, od angleških drobačev za žito in sočivjo tretí, od angleškiga šteklačarja in od Burgarjeve koruzne lušivnice.

Veselje, preserčno veselje bi bilo slišati, da se bistrourni, radovedni in za svoj prid skerbni

Slovenci verlo poprijemljejo popravšinj in napredovanja v kmetijstvu, brez opustiti kar je dobriga stariga; — da pazljivo preišlujejo in primirjajo novo starimu, in se poprijemljejo vsiga, kar jim bolj kaže. Kdor za naprej ne bode tako ravnal, se bode terdo védel, bo zaostal in zarijovel enako nar boljšimu železu, ki ni v rabi; in kakor rija železo naglo pokonča, tako tudi zaostali delavec ni za rabo. Kdo bi maral zdaj za čevljarja, kerpjarja, mizarja, kateri bi hotel po pred dvajsetletni segi delati? Gotovo bi mu vsi osle kazali, namesti mu kaj zaslužka nakloniti. Sedaj moramo naprej si pomagati, če hočemo saj vstric s ptujimi deželami, pa ne predelječ za njimi zaostajati, sicer nas bodo zaterli in enako zarijovenimu železu vničili.

Kmetijstvo je, kakor vsaka druga vednost in kakor vsako drugo rokodelstvo, ktero se od leta do leta zboljšuje in namesto stariga slabiga boljši novo nadomestuje. Žive priče tega so nam tudi mnogotere nove znajdbe ali poprave kmetijskiga orodja, zlasti v tistih deželah, ktere so slavnoznane zavolj posebno zboljšaniga kmetijstva. Po našim orodju — izjemši naše kozolce — še nikjer niso popreševali; našiga drevesa (plugu) še nobena živa duša na celim svetu ni hvalila, kakor tudi našiga kolovrata ne. Če bi bilo naše drevó tako dobro, kakor si nekteri nasprotniki vsiga noviga domišlujejo, gotovo bi ga bili brali pohvaljeniga tu in tam, — bi ga bili vidili izrisaniga v podobi, kakor vidimo druge, — bi ga bili našli z medaljo ovenčaniga v kakošni razstavi; — ali vsiga tega ni duha ne sluha. In vunder tudi pri nas nimamo posebne zemlje; tako zemljo, kakor jo imamo mi, ki je tukaj pešena in lahka, tam ilovnata ali debela, tukaj kamnitna, tam močirna, plitva ali globoka itd., najdemo po celim svetu, ki se le, kakor pri nas, po različnih krajih in legah spreminja. Z zemljo se tedaj nemoremo izgovarjati, da za to zemljo je le naše drevó dobro in nobeno drugo ne, ker še nikjer nismo slišali, da bi bila zemlja na Krajnskíh drugač, kakor je drugod po svetu.

Opustimo tedaj take prazne nespametne govorice, in brez da bi dobro staro zametovali se lotimo počasi, vsak po svoji moči, boljšiga noviga.

Dr. O.

Potovanje

po nekterih jugo-slavenskih krajih.

Spisal M. Verne.

13. pismo.

Dragi prijatel!

Tretji dan zjutraj sim Karlovec zapustil in se v Zagreb, poglavno horvaško mesto, podal. Cesta pelje po silno veliki krasni ravnini. Vsa ta ravnina ali cela okrajna od Karlovca do Zagreba, je rest tako lepa, de se ne bojim rêči in terditi, de bi se smela z Lombarškimi okrajnami meriti, ko bi bila obdelena kakor gré. Zemlja je dobra in rodovitna, desiravno so tla sêmtertjê nekoliko močirne, in še nikjer nisim lepši turšice vidil, ko v ti ravnini, posebno okrog Jaške. Ko bi tedaj rok in denarjev ne manjkalo — pa mende objiga manjka — bi se dala okrajna, ki je že sama na sebi silno lepa, v kratkim v prav raj spremeniti, kjer bi se mnogoverstniga žita, sočivja, vina in naržlahtnejšiga sadja obilo obilo pridelovalo.

Vsiga tega se res že veliko prideluje; prek gore, ki ravnino na severni strani mejí, in ki se ji Okič

pravi, raste veliko prav dobriga vina, ki je mende narboljši na Horvaškem; tudi sadja in žita se veliko prideluje: ali kaj bi še bilo, ko bi bila cela ravnina obdelana kakor bi mogla biti!

Tù sim srečal v soseski, ki se ji Draganič pravi, pogrebščino. Že od dalječ sim vidil neko trumo ljudi, pa nisim vedil kam grejo. Spred je šlo šest ali sedem starih mož, katerih je vsak dolg lesen križ nesel; pa niso šli po versti, temuč v šopku zmešani. Za njimi je šel duhovni. in za duhovnam mertvaški voz, ali marveč navaden kmečk voz z dvema parama volov. Mertvaška truga, za katero je šlo 20—30 večidel mladih žensk, je bila z belo rjuho pogernjena. Te ženske pa niso vpile in vekale, kakor pravijo, de je tod navada, temuč so merliča spodobno in tiho spremljale.

Kmaló po enajstih pred poldnem sim prišel v Jaško, velik lep terg na niskim griču. Tù sim zadel precej na nekiga še mladiga, prav priljudniga duhovna, ki me je v bližnji frančiškanarski samostan peljal. Samostan je blizo terga v lepim, prijetnim, pa mende nič kaj zdravim kraju, ker so vsi mnihi merzlico imeli.

Ob dvéh popoldne sim naprej v Zagreb šel. V Rakovim potoku, pri samotni pošti v prav lepim kraju, sim se le toliko vstavil, de so konje prepregli, in kmalo po peti uri sim bil že pri krasni Savi, od ktere je še dobre pol ure do Zagreba. Ni tedaj res, de Sava skozi Zagrebško mesto teče in ga deli, kakor sim v Hübner-ju (Hübners Staats-, Zeitungs- und Conversations-Lexikon) bral. Nekoliko pred šesto uro zvečer sim prišel v poglavno horvaško mesto, ki je precej veliko in ki šteje okoli 18 tisuč duš. Veči del mesta stoji na dveh gričih; na nižjim je velika, silno lepa stolna cerkev svetiga Štefana poleg škofoviga poslopja, ki ima velik krasen vert ali marveč gaj (Park), kamor se mestnjani sprehajat hodijo. — Na višjim griču pa je poslopje, v katerim horvaški Ban stanuje. Tù je tudi gimnazij, Zagrebško gledišče, in mende večidel vradij. Na tem griču je tudi krasna dvorana, ki mi jo je gosp. tajnik „Matice“ prijazno okazal. V tem lepim poslopju je muzeum osnovan, ki bo sčasama lep kinč Zagrebškemu mestu. Na jugo-zahodni strani tega griča imajo mestnjani prav lepo sprehajališče, ki ga, kakor napis kaže, po nemško „Promenade“ in — prav po slovansko „Promenada“! imenujejo! Pa tudi neko teržišče na griču ima prav slovansko (?) ime, ker se mu „Piac“ pravi. — Iz omenjeniga sprehajališča ali šetališča je razgled nedopovedljivo lep. Od tod se vidi slovito Turopolje na desni strani Save, — cela ravnina med Zagrebom in Karlovcem, visoki Klek nad Ogulinom in vojna granica noter do Bosnie, kjer se verhi nekterih visocih gor kažejo. S serčno radostjo sim tù stal in se krog in krog oziral!

Manjši del mesta pa je pod gričema v ravnini. Tù je tudi prav velik terg, ki ga „Terg Jelačića Bana“ imenujejo. V tem delu mesta je v ulicah, po katerih sim v Zagreb prišel, tudi neko lepo poslopje z zalo cerkvijo za poduk in izrejo mladih ubozih deklet. Ko sim v cerkev prišel, je nek duhoven pred altarjem z deklicami, ki jih pa ni bilo viditi, ker so bile na nekakim koru, po nemško „roženkranc“ molil — pa kako! Duhovniga sim nekoliko razumel, dekleta so pa tako berbrale, de nisim bil v stanu kar besedice razločiti, in ko bi ne bil duhovniga razumel, bi gotovo ne bil spoznal, če se tù po nemško ali po kitajsko moli. To ni molitev, temuč tlaka! — Kaj se tedaj čudite, de oživljajoči duh prave vére čedalje bolj peša, ker sami unanje šege, unanjo službo v škodo prave žive Kristusove vére povzdiguje in širite! Učite mladost — pa ne samo v Zagrebu, temuč povsod — Boga spodobno v duhu in v resnici častiti in moliti, in v vsak

svojiga življenja do zadnje ure ga bo rada častila in molila; take tlake pa se človek prej ali potlej gotova naveliča.

Novičar iz slovanskih krajev.

Iz Siska se Novicam piše od 28. maja tole: Kakor se danes kaže, bo cena vsiga žita, ktera je poslednji čas nenadno poskočila, kmalo nižji. Začela se je že nižati; pred enim tednom je vagan pšenice še 4 fl. in 40 kr. do 5 fl., turšice 3 fl. in 20 kr. do 3 fl. in 30 kr., soršice 3 fl. in 50 kr. do 4 fl., prosá 3 fl. in 40 kr., ječmena 2 fl. in pol, ovsa 1 fl. in 40 kr. veljal; včerej in danes pa se je prodalo 6—8000 vaganov turšice žepo 3 fl. ali po 3 fl. 6 kr., pšenice 4—6000 vaganov po 4 fl. in pol, k večimu po 4 fl. in 40 kr., prosó je bilo po 3 fl. in pol, ječmen po 2 fl. in 20 kr.; samo soršica in oves sta še pri stari ceni ostala, zato ker so zaloge celó majhne. Vožnina ni že davnej tako niska bila kakor zdaj, na priliko se plača do zidaniga mosta po vodi od vagana 34 kr., po suhim pa 13 do 14 grošev; gotovo se bo ta niska vožnina po prvim obilim dežji podražila. Iz Banata sploh zvemo veselo novico, da ondi žita kaj lepo stojé. Bog daj le kmalo dežja, potem bo kruh dober kup.

Od Ščavince. Naj veljajo te besede visoko častitima rajnima gospodama Francu Habianiču in Francu Čehu! Ker se nihče več rajnih ne spomne, čem jaz, že tudi više od leta bolehost in nad grob vi-seč, od nju nekatere besede povedati, zato ker se mi okoljšine spomena vredne zdevajo. Obadva sta bila mlada, oba sta imela svojo domovino pri sv. Verbanu zvun Ptuja, oba sta služila ob enem kot podžupnika na Zelenem travniku (Wies), oba sta bila kratko časo doslužena mašnika, oba sta eno zimo: Franc Čeh 3. grudna l. l., Franc Habianič pa 25. sušca t. l. na pljučni bolezní v Gospodu zaspala. Bila sta marljiva v svojem pozivu (to je bil zrok nju rane smerti), ljubila in podpirala sta mater Slavo, ako ravno sta nemško zemljo tlačila, bila sta v muziki in petji dobro izurjena. Bila sta mi oba draga prijatla, in ko sim boleniga Čeha sam bolen pretečeno leto večkrat od sv. Volfanka med Višam in Ternovci obiskal, so me visoko častiti g. župnik Oroslov Kajnih tako milostivno in prijazno sprejeli, da se dolžnega spoznam, se blagemu gospodu očitno zahvaliti! Naj bi rajnima zemljica lahka bila! Toliko vaji nekdanji prijatelj in somučnik. Terstenjak.

Iz Notranjiga. (Odkritoserčen pretres—Konec.) Drugič pravi omenjeni sostavek, „da med 18 steklimi jih je 17 rešil, ki so se k njemu podali, in da je osemnajsti umerl, ki se je v bolnisnico podal“. Tudi to ni res, ker smo že rekli, da Babuder ne ozdravlja steklih, ampak le popadene. Kaj pa Babudrovo zdravilo zoper gotovo stekljino premore, nas uči tista žalostna prigodba z Uršo Klemenovo iz Pristave, ktero je bil stekli volk letos 11. prosenca popadel, 3. dan po popadu, to je, 14. prosenca je povžila 3 merici Babudroviga zdravila, 1. sušca pa, ko je reva stekla, so ji dali zopet 2 merici. Za teh 5 meric je morala Babudru po tarifi 25 fl. plačati, vender je vkljub vsemu temu, kakor je sploh znano, mogla za stekljino umreti. Mož in sosed, ktera sta omenjeno zdravilo povžila, res nista stekla, pa tudi nista od volka popadena, ampak le z njim v dotiki bila. Če je tedaj med 18. le eden umerl, je Urša Klemen druga, ki je smert storila. Kaj pa hoče g. Miroslav s tem reči, da je v bolnišnico poslani mož umerl, ne moremo zapopasti, ker nikakor misliti nemoremo, da je tudi on, kakor večidel prostiga ljudstva, tiste krive misli, da v bolnišnico priti in umreti je ena. Zdravilno moč Babudroviga zdravila zvediti je c. k. Postojnska kresija v letu 1828 to reč